

küzd Kemény propositiója mellett. Sok sikert kívánunk őszinte, buzgó agitatójához.

V. *A pædagogiai és tanügyi történet egyes pontjaival foglalkoznak a következő értekezések:*

32

1. *Régi magyar arithmetikák.* Irta Dr. Kopp Lajos (Budapest VIII. ker. községi főrealiskola). Négy régi magyar arithmetikával ismeret meg az értekező, ügyesen válogatott szemelvények útján kellő képet adva róluk. E négy arithmetika a következő: 1. «Magyar Arithmetica, azaz számvetésnek tudománya. Most ujonnan az Frisiusnak Magyar Arithmeticájából sok wy és hasznos példákkal kiadatot. Colosvarat, Christus Urunknak születése után az 1591.» Ez tulajdonképen harmadik lényegesen javított kiadása Genuna Frisius löweni egyetemi mennyiségtan-professor latin arithmeticaja magyar fordításának, mely 1577-ben jelent meg először. E harmadik kiadás szerzője Szabó Károly hozzávetése szerint Heltai Gáspár; míg az első két kiadása valószínűleg Leskai János debreczeni iskolamester. 2. «Az arithmeticanak avagy a számlálás öt speciesének rövid magyar regulákban foglaltatott mestersége; Taliter disponente *Francis Tolvaj* Mennyői, Gyöngyösin Sch. Rectore, Debreczen 1675.» Ez 1675—1729-ig több kiadást ért. 3. «Practici Algorithmi erotemata methodica azaz oly cselekedő számok, melyek könnyű kérdések és feleletek által rövid útat mutatnak arra a tudományra, melyben akármelyféle adásnak s vételnek, osztálynak, vagy egyéb kereskedésben, csak a legkisebb Summának is bizonyos száma taníttatik, a Számlálásnak hat kiváltképpen való nemeiben és ezek szerint való fractiókban, mind külső s Szent-Irási s mind peneg Szent Iráson fundáltatott példákkal világosítva. Kik is a Cassei H. C. levő Scholában tanuló Ifjoknak kedvekért irattattak Onodi János mostani Schola mester által hoc Symbolo I. Cor. 15. v. 10. Non ego tamen sed Gratia Dei quæ meum est Armo Salutis MDCXCIII. Nyomtatt. Cassán Klein János által. 4. Maróthy Györgynek ismeretes, pædagogiai folyóiratainkban is már többször ismertetett arithmetikája. — Kapp tanulságos értekezése egyike azoknak, melyekből minél többet szeretnénk látni programmainkban.

2. *Negyedfél év a magyar testgyakorlás történetéből.* Irta Andor Tivadar (Miskolczi k. kath. gymnasium). Az értekező ügyes összeállításban adja elénk a Csáky gróf közoktatásügyi minisztersége alatt a hazai tornatanítás terén előfordult főbb mozzanatokot. Megtaláljuk a fűrgé tollal írt vázlatban úgy a kormány, mint a társadalom, de egyszersmind a szak- és napisajtó részéről kiindult főbb tények rajzát, melyek az utolsó 3—4 év alatt oly örvendetes lendületet adtak nálunk a tornaoktatásnak. Kormányrendeletek, parlamenti beszédek, egyesületi szervezkedések és felolvasáscyclusok, főbb könyvjelenségek, szakfolyóiratok polemiai,

versenyek leírásai — minden részleteknek tud az értekező kellő helyet szorítani 21 lapra terjedő kis dolgozatában.

3. *Der Turnunterricht an unseren Mittelschulen.* Ein Beitrag zur Geschichte des Turnens unter den Siebenbürger Sachsen. Írta Julius Unberath (Szászrégeni algynasium). Ez értekezés jól írt kis monographiája az erdélyi szász tornaoktatás történetének. Megismerteti velünk a szászok tornaügyét e század harmadik tizedére visszavezethető exordiumától kezdve napjainkig és jól ki tudja domborítani a szász tornaügy legderekből előharczosainak, Rothnak, Badewitznak, a Fabini testvéreknek stb. érdemeit. Még az is, ki nem tud az írónak német-szász nemzeti érzéseiben osztozni, érdeklődéssel olvashatja e törekvések történetét, melyek a tornában is felismerik az összetartozás érzete nevelésének egyik leghathatósabb eszközét.

4. *A késmárki ág. h. ev. kerületi lyceum története.* A lyceum újabb szervezése és autonómiájának biztosítása 1887—1892. (Vége.) Írta Pálcsó István (Késmárki lyceum). Az ezidei befejező rész, mely tulajdonképpen a késmárki lyceum történetének IV. szakasza, sok tekintetben jóval érdekesebb, mint a tavalyi (I. Magy. Pæd. II. évf. 312 l.). Találjuk benne ezúttal az iskola külső történetére vonatkozó számos kevésbé általános érdekű részlet mellett egy igen figyelemreméltó, bár a többivel kissé lazán összefüggő fejezetet is, mely nagyjában képét adja általában középiskoláink fejlődésének 1883 óta mai napig. Pontosabban szólva e fejezet tartalmazza Csáky miniszter a középiskolára vonatkozó intézkedéseinek és terveinek történetét, a mint azok a görög nyelv facultatívá tétele és az egységes középiskola körül felmerültek, és közli az ezekkel kapcsolatban különböző részről nyilatkoztatott egyes érdekesebb nézeteket is (a miniszterét, a közoktatási tanácsét, Hunfalvy Pálét, Kármán Mórét) és egyúttal ismerteti az evangélikus egyetemes tanügyi bizottságnak és specialiter a késmárki lyceum oppositionális állásfoglalását a miniszter javaslataival szemben. Befejezésül ismerteti röviden azon nevelési intézkedéseket, melyeket a késmárki gymnasium a tanulók testi és szellemi fejlődésének érdekében újabb időben tett.

5. *Feljegyzések a szegedi realiskola első két évtizedéből.* Írta Hoffer Endre (Szegedi m. k. állami főrealiskola). E — mint a szerző maga mondja — száraz feljegyzések Klamarik miniszteri tanácsos kívánságára készültek az irattári ügyszerabok nyomán, és egyúttal a miniszterium kívánságára láttak is napvilágot a tavalyi értesítőben. Akármily «szárazok» és fel nem dolgozottak is ez adatok, mégis eléggé érdekes módon vetnek világot egy fejlődő intézet történetére, mely igen szerény kezdetből, a még 1847/48-ban felállított és Oracsek Imre világi tanító vezetése alatt csakhamar virágzásnak indult «nemzeti polgáriskolából» alakult 1851-ben arealiskolává, és majd csak jóval később, fokónként